

Keskuskauppakamarin Suuri veropäivä 27.9.2017

Valtiovarainministeri Petteri Orpo

Katsaus hallituksen talous- ja veropolitiikkaan

Julkaisuvapaa 27.9.2017 klo 9.00

Muutokset puhuttaessa mahdollisia

Arvoisat veropäivien osanottajat, hyvä yleisö,

Minulla on kunnia tuoda hallituksen terveiset teille veropäivien osanottajille varsin toisenlaisessa talouden tilanteessa kuin mitä aikaisimpina vuosina. Finanssikriisistä vuonna 2008 alkanut talouden taantuma ja kituliaan talouskasvun vaihe on selätetty yhdeksän vuoden jälkeen. Olemme vihdoin pääsemässä mukaan maailmantalouden kehitykseen.

Valtiovarainministeriön viime viikolla julkaiseman ennusteen mukaan talouskasvu nousee tänä vuonna 2,9 prosenttiin, ja ensi vuonnakin talouden näkymät ovat varsin valoisat 2,1 prosentin talouden kasvun myötä. Talouskasvumme ei ole yksityisen kulutuksen varassa, vaan se on väkevää ja laaja-alaista. Monilta teollisuuden toimialoilta tulee myönteisiä viestejä, ja Suomen ulkomaankauppa on vahvistumassa erityisesti vientimarkkinoiden elpymisen myötä. Tavaraviennin volyymi kasvoi yli 12 prosenttia tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä verrattuna viime vuoteen.

Työllisyys on kehittymässä myönteiseen suuntaan, ja ennusteen mukaan työllisyysasteemme vahvistuu ensi vuonna yli 70 prosentin ja vuonna 2019 70,5 prosenttiin. Työttömyysturvamenot laskevat tänä vuonna lähes 450 miljoonalla eurolla.

Muihin Pohjoismaihin verrattuna olemme vasta työn alussa, siksi työllisyyden vahvistamisen, työmarkkinoiden toiminnan parantamisen ja osaamiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin panostaminen on oltava hallituksen keskeisellä työlistalla. Kaikki liikkumavara, pienikin sellainen on kohdistettava valtion budjetin sisällä näiden talouskasvua, kilpailukykyä ja työllisyyttä vahvistavien toimien rahoittamiseen.

Talouden noususuhdanne ei anna hallitukselle perusteita muuttaa finanssipolitiikan linjaa. Ensi vuonna valtiontalouden velkaantuminen laskee merkittävästi, mutta siitä huolimatta talousarvio on rakennettu kolmen miljardin alijäämän pohjalle. Suunta on oikea, mutta tilanne ei ole missään tapauksessa tyydyttävä.

Hallituksen sopimat neljän miljardin säästötoimet toteutuvat, ja valtion velkaantuminen suhteessa bruttokansantuotteeseen on kääntynyt laskuun. Toisaalta hallituksen tavoite velkaantumisen lopettamisesta vuoteen 2021 mennessä ei vielä tällä talouden kasvulla ja työllisyyden kehityksellä toteudu. Siksi lisätoimia ja uusia päätöksiä tarvitaan edelleen.

Arvoisa yleisö,

On selvää, että me kaikki iloitsemme siitä, että Suomi on päässyt vihdoinkin mukaan vahvaan talouden kasvuun. Tästä ei edes eduskunnassa saada väittelyä aikaiseksi. Mutta pitkään odotetun talouskasvun nostattama suhdannepöly uhkaa peittää monien silmät. Aivan kuin tämä talouskasvu ratkaisisi yhtäkkiä kaikki taloutemme haasteet.

Itse asiassa ei mennyt kuin muutama päivä taloudellisen katsauksen julkaisemisesta, kun eduskunnassa opposition edustajat jo vaativat menokurin löysäämistä ja säästöjen perumista yksi päätös asia kerrallaan. Aivan kuten kaikki taloutemme haasteet olisi ratkaistu muutamassa yössä. Nyt kannattaa muistaa, että talouspolitiikan suurimmat virheet tehdään noususuhdanteen aikana.

Toistan vielä uudelleen, että talouspolitiikan linjan muuttamiseen ei ole varaa eikä perusteita.

Palaan vielä vuoteen 2008 ja finanssikriisiin. Tuolloin bruttokansantuottemme putosi yli 8 prosenttia, emmekä vieläkaan talouden kääntyneestä kurssista huolimatta ole saaneet kurottua kiinni sitä kuoppaa, joka taloutemme jäi.

Talouden ennusteiden mukaan elämme tänä vuonna talouden suhdannehuippua. Ilahduttavaa on, että kasvu on kahden prosentin luokkaa vuonna 2018. Kuitenkin jo vuonna 2019 talouskasvu hiipuu alle kahden prosentin. Noususuhdanteesta huolimatta julkinen taloutemme on alijäämäinen, eikä työllisyysasteemme yllä sellaiselle pohjoismaiselle tasolle, joka turvaisi yhteiskunnan palveluiden kestävästä rahoituksen.

Väestön voimakas ikääntymisen myötä kasvavat hoiva- ja eläkemenot edellyttävät, että keräämme ylijäämää tulevia vuosia varten. Itse asiassa ikääntymisen kustannuksia lasketaan jo nyt paljon pohjiin, kun teemme tulevien vuosien talouden kehäksiä. Seuraava laskusuhdannekin on edessä jonain päivänä. Varautua pitää.

Siksi rakenteelliset uudistukset markkinoiden avaamiseen ja kilpailun lisäämiseen sekä työmarkkinoiden ja julkisten palveluiden uudistamiseen ovat välttämättömiä ja niitä pitää jatkaa. Sote-uudistus, kilpailun lisääminen koko yhteiskunnassa esimerkiksi liikennekaaren ja kauppojen aukiolon vapauttamisen avulla ja koulutuksen reformit ovat vain muutamia esimerkkejä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä työn tarjontaa lisääviin toimenpiteisiin. Perhevapaajärjestelmän uudistuksen on tarkoitus astua voimaan vuoden 2019 alussa, ja hallitus on päättänyt käynnistää sosiaaliturvan uudistuksen valmistelun.

Verojärjestelmän uudistamisen jatkaminen on yksi keskeisistä rakenteellisista uudistuksista. Palaan kohta tarkemmin hallituksen veropolitiikkaan.

Arvoisat kuulijat,

Nostin esille tavoitteen vahvistaa työllisyysastetta kohti Pohjoismaista, noin 75 prosentin tasoa. Osaamisella ja koulutuksella on keskeinen rooli tuon tavoitteen saavuttamisessa.

On täysin kestävämpiä, mikäli vahva talouskasvumme leikkaisi kiinni pulaan osaavasta työvoimasta. Avomien työpaikkojen ja työnhakijoiden kohtaanto-ongelma on monella alueella kasvava ongelma. Esimerkiksi

elokuussa meillä oli yli 40 000 avointa työpaikkaa ja edelleen lähes 300 000 työtöntä työnhakijaa. Siksi budjettiriihessä teimme päätöksiä, joilla orastavaan osaajapulaan voidaan vastata.

Ammatilliseen koulutukseen kohdistetaan 1000 uutta koulutuspaikkaa niille alueille, joissa investointien ja yritysten kasvun vuoksi työvoiman kysyntä on vahvaa. Työttömyysturvan aktiivimalli otetaan käyttöön. Korkeakoulutettujen muunto- ja täydennyskoulutusohjelmia laajennetaan. Työnvälityspalveluita vahvistetaan ja alle 30-vuotiaiden palkkatuen käyttöä lisätään. Tässä muutamia mainintoja.

Arvoisa yleisö,

Ennen kuin käsittelen hallituksen veropolitiikkaa tarkemmin, muutama sana verotuksen periaatteista. Monta kertaa veropolitiikasta keskusteltaessa julkisuudessa halutaan antaa kuva siitä, että veronkevennyksiä annettaisiin ihmisille ja yrityksille, ikään kuin kyse olisi alun perin valtion rahoista.

Ne ovat kuitenkin ihmisten ja yritysten rahoja, ja haluamme ottaa niistä mahdollisimman vähän. Jotta voimme tukea ja kannustaa työntekoa ja yrittäjyyttä, edistää taloudellista toimeliaisuutta ja talouden kasvua. Uskon siihen, että jokainen osaa arvioida itse parhaiten, miten käyttää työnteolla ja yrittäjyydellä ansaitut rahat.

Hyvät kuulijat,

Hallituksen veropolitiikan keskeinen tavoite on tukea talouskasvun, työllisyyden ja yrittäjyyden edellytyksiä. Tämän linjan lähtökohtana ovat ensinnäkin laajat veropohjat ja sitä kautta matalammat verokannat. Toiseksi kasvun ja taloudellisen toimeliaisuuden vahvistumiseksi verorakenteen uudistamista on jatkettu laskemalla työn ja yrittämisen verotaakkaa. Kolmanneksi verotuksen painopistettä on siirretty haittojen verotamiseen. Neljänneksi hallitus on päättänyt tehdä julkisen talouden sopeuttamisen menoja leikkaamalla, ei veroja korottamalla.

Nämä ovat merkittäviä talouspoliittisia valintoja. Edellisen hallituksen aikana sopeutustoimista puolet tehtiin veronkorotuksilla ja puolet menoleikkauksilla, mikä johti ensinnäkin veroasteen nousuun ja talouden pyörien hyytymiseen. Sille tielle ei ole paluuta.

Verotuksen keskeinen tavoite on pitkäjänteisyys ja ennakoitavuus. Meidän on vaalittava kaikessa päätöksenteossa ennustettavaa ja vakaata toimintaympäristöä yrityksillemme toimia, investoida ja työllistää. Nordean päätös siirtää pääkonttorinsa Tukholmasta Helsinkiin on konkreettinen osoitus siitä, että vakaa toimintaympäristömme houkuttelee toimintaa Suomeen muista Pohjoismaista, mutta myös kansainvälisesti katsoen.

Verotuksemme on säilyttävä kilpailukykyisenä, kun Suomi kilpailee yritysten pääkonttorien paikoista ja keskeisistä investoinneista. Vuonna 2014 toteutettu yhteisöverokannan lasku 20 prosenttiin on ollut kiistatta Suomen vetovoimaa vahvistava päätös. Vaikka yhteisöverokantamme on edelleen varsin kilpailukykyinen, meidän on seurattava muutoksia toimintaympäristössämme tarkasti.

Tiedossamme on, että Ruotsi pohtii yhteisöverotuksensa laskemista. Se, että olemme pärjänneet kilpailussa aikaisemmin, ei takaa sitä välttämättä enää tulevina vuosina.

Aika ajoin julkisudessa nousee esille myös osinkotulojen verokohtelu. Esimerkiksi nettovarallisuusprosentin muuttaminen on ollut esillä. Totean vielä uudelleen, ettei tämä hallitus aio kiristää osinkoverotusta. En näe, että minkään työn, yrittäjyyden tai omistamisen verotusta kiristämällä Suomi menestyisi.

Suuria muutoksia ei ole siis suunnitteilla yritysverotuksessa. Tässäkin suhteessa haluamme huolehtia ennakoitavuudesta ja vakaasta toimintaympäristöstä. Ensi maaliskuussa valtiovarainministeriön työryhmä luovuttaa suosituksensa eri sijoitustuotteiden verokohtelusta. Hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti tulolähdejako on poistumassa vuonna 2019. Se on tervetullut muutos, jota oma puolueeni ryhtyi ajamaan jo vuonna 2014 julkaistussa Kokoomuksen eduskuntaryhmän yrittäjyysraportissa.

Yritysverotuksen kokonaisuutta suurempi ongelma on mielestäni Suomen korkea kokonaisveroaste. Se on pois yritysten toiminnan kehittämisestä ja investointimahdollisuuksista.

Tärkeä kulmakivi hallitusohjelmassa on ollut se, ettei kokonaisveroaste saa nousta. Suomi sijoittui vuonna 2016 veroasteen osalta sekä EU- että OECD-maiden vertailussa kärkipäähän 44 prosentin veroasteella. Tuollaisella sijoituksella ei ole varaa ylpeillä. Veroaste on saatu käännettyä tänä vuonna noin prosenttiyksikön laskuun, ja ensi vuonna kokonaisveroaste laskee edelleen 42 prosenttiin.

Kokonaisveroasteen lasku tukee taloudellista toimeliaisuutta ja työllisyyden vahvistumista sekä auttaa kuromaan umpeen kilpailukykyyn liittyviä tavoitteita, joissa Suomi on edelleen kilpailijamaita jäljessä. Olemme ottaneet kiinni keskeisiä kilpailijamaitamme Saksaa ja Ruotsia, ja vastuullisella linjalla pystymme edelleen vahvistamaan tätä kehitystä.

Hyvät kuulijat,

Hallitusohjelman veropolitiikan linja on työn linja. Keskeinen veropolitiikan tavoite on ollut, ettei kenenkään työn verotus kiristy. Vuoden 2016 budjetissa työn verotusta kevennettiin pieni- ja keskituloisia painottaen 450 miljoonalla eurolla. Tämän vuoden budjetissa työn verotusta kevennettiin 590 miljoonalla eurolla kilpailukykysovimuksen sekä hallituksen päättämien veronkevennysten johdosta. Ensi vuoden budjetissa jatkamme samaa linjaa, kun työn verotusta kevennetään ansiotuloveroasteikkoa muuttamalla ja työtulovähennystä korottamalla nettomääräisesti yhteensä 270 miljoonalla eurolla.

Työn verotuksen keventämiseen on ensi vuoden veroratkaisu huomioon ottaen kohdistettu tämän hallituksen kaudella yli 1,3 miljardin euron kevennykset, jotka tukevat työn tekemisen kannusteiden ja työllisyyden vahvistumista, turvaavat ostovoimaa sekä luovat edellytyksiä maltillisille palkkaratkaisuille.

Näillä veroratkaisuilla olemme oikealla polulla, jotta jokainen työtä tekevä suomalainen kokisi työnteon kannattavaksi ja lisätulojen hankkimisen mielekkääksi. Tässä meillä riittää vielä työnsarkaa, sillä työtä tekevien suomalaisten verotus on Suomessa edelleen kireää moneen Länsi-Euroopan maahan verrattuna. Esimerkiksi Ruotsissa keskituloinen palkansaaja maksaa noin kuusi prosenttiyksikköä matalampaa tuloveroa kuin Suomessa.

Puhumme mielestäni aivan liian vähän korkean ja nopeasti kiristyvän työn verotuksen haitoista. Kyse ei todellakaan ole vain suurituloisia koskevasta ongelmasta. Suomen kireän progression suurimpia maksajia ovat tavallinen työtä tekevä keskiluokka.

Jos emme pysty luomaan kannustavampaa verotusta, kannustimet opiskeluun, itsensä kehittämiseen, lisätyöntekoon ja yrittämiseen heikentyvät. Yhteinen kirstu ei synny tyhjästä, vaan vaatii aina ihmisten ponnistelua ja työnteoa. Siksi työn verotuksen keventämistä kaikissa tuloluokissa on tulevana vuosina jatkettava, jotta työnteon kannusteita lisätään ja keskiluokan ostovoimaa parannetaan.

Arvoisa yleisö,

Palataan vielä hetkeksi verotuksen ennustettavuuteen, se kun on kiistatta olennaisin osa koko verotusjärjestelmää. Kun maailma muuttuu, niin muuttuu myös se ympäristö, jossa verotusta toteutetaan.

Muutostrendit ovat erittäin suuret. Esimerkiksi digitalisaatio, jakamistalous, työmarkkinoiden ja työnteon pirstaloituminen muuttavat pysyvällä tavalla yhteiskunnan toimintaa. Suomesta on tullut erottamaton osa globaalia taloutta. Tähän kehitykseen meidän on varauduttava.

Pienen, Suomen kaltaisen avoimen talouden pitää huolehtia kannustavasta ja kilpailukykyisestä toimintaympäristöstä. Muutostrendien osalta meidän on voitava huolehtia myös veropohjan kestävydestä, jotta yhteiskuntamme rahoitus säilyy kestäväällä pohjalla.

Olemme päättäneet käynnistää verotuksen pitkän aikavälin valmistelutyön, niin sanotun verotuksen tiekartan valmistelun. Tiekartta käsittelee verotuksen kokonaisuutta ja sen kehittämistä isojen muutostrendien valossa. Tiekartan valmistelu käynnistää tulevaisuuden verojärjestelmän valmistelun. Tavoitteena on tunnistaa kehittämistarpeet ja välttämättömät muutoskohteet, jotta verotusjärjestelmämme on jatkossa kilpailukykyinen, tukee talouden kasvua yritysten toimintaedellytysten, työnteon ja toimeliaisuuden kautta. Aiomme hyödyntää valmistelussa uusinta tutkimustietoa ja tutkimuslaitosten vahvaa osaamista.

Tiekartan tarkoituksena on antaa myös selkeä signaali yrityksillemme, että Suomeen kannattaa jatkossakin investoida, täällä kannattaa harjoittaa yritystoimintaa, työllistää ja kasvaa.

Arvoiset kuulijat,

Keskeiset talous- ja veropolitiikan kysymykset ovat olleet esillä myös EU-pöydissä. Monikansallisten digiyhtiöiden verotus on herättänyt viime aikoina keskustelua, jossa Ranska on ollut erityisen aloitteellinen. Veropohjan rapautumisen torjuminen on tehtävä yhdessä samojen ongelmien kanssa painiskelevien maiden kanssa. Emme saa kuitenkaan hairahtua kuvittelemaan, että digitalouden verotuskysymyksiin olisi olemassa yksinkertaisia ratkaisuja, jotka hetkessä korjaavat ongelmakohdat oikeudenmukaisesti.

Ranskan presidentti Macron piti eilen puheen, jossa hän hahmotteli tarkemmin näkemyksiään Euroopan unionin kehittämisestä. Kun Saksassa on saatu hallitus muodostettua, kuulemme varmasti sieltäkin lisää ehdotuksia.

Mitä talous- ja rahaliiton kehittämiseen tulee, Suomen näkökulmasta jokaisella euromaalla on ensisijainen vastuu omasta taloudestaan ja sitä kautta koko euroalueen menestyksestä. Talous- ja rahaliitto on juuri niin vahva kuin sen jäsenmaat ovat. Ehdotukseen Eurooppalaisesta valuuttarahastosta suhtaudun positiivisesti, sillä oikein toteutettuna sillä voisi olla vakauttava vaikutus euroalueen talouteen.

Arvoisa yleisö,

Paljon tapahtuu sekä kansallisella tasolla että EU-päätöksenteossa. Kiitos huomiostanne ja hyvää seminaaripäivää merkityksellisten asioiden parissa!